

Е. Бойко, завідувачка
бібліотеки с. Киселів, Білозерський район, Херсонська область

СІЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКА СЬОГОДНІ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОБЛЕМИ, ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

(Виступ на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України
з питань культури і духовності на тему
«Розвиток сільських бібліотек як інформаційних і культурних центрів»
18 травня 2011 р.)

БІЛЬШІСТЬ населення звикла до стереотипу, що бібліотека – це заклад, де видаються книги. Проте час не стоїть на місці й змушує книгозбірні змінювати, трансформувати свої основні функції, перш за все, з урахуванням інформаційних запитів та інтересів користувачів. Сьогодні це вже неможливо без пошуку і впровадження нових форм обслуговування, новітніх комунікаційних технологій, що забезпечують доступ до світових інформаційних ресурсів. Але це важко зробити, насамперед сільській бібліотеці, через її слабку матеріально-технічну базу, недостатнє фінансування, брак професійних кадрів.

Киселівській сільській бібліотеці сьогодні вдається підтверджувати статус провідного соціального закладу для місцевої громади. Досягається це завдяки постійному пошуку і впровадженню інноваційних форм та методів роботи, спільних конструктивних рішень у співпраці з місцевою владою, встановленню прагматичних зв'язків із благодійними фондами, організаціями, творчими об'єднаннями тощо.

У грудні минулого року ми урочисто відкрили Інтернет-центр, створений завдяки гранту Посольства США в Україні, наданому бібліотеці за підготовку відповідного проекту. Протягом 6 місяців близько 1 тис. людей скористалися доступом до Всесвітньої мережі.

Але не Інтернетом єдиним живе Киселівська сільська бібліотека. Творчу молодь об'єднав наш драматичний клуб «Маски». Його члени прагнуть урізноманітнити дозвілля юних односельчан, проводячи усілякі конкурси, готуючи вистави за мотивами української класики, тощо. Ставлять вони спектаклі й за сценаріями місцевих молодих авторів. Зокрема, успіх у мешканців села мав конкурсний показ театральних мініатюр на тему «Фантазери-казкарі». Цей проект став переможцем районного конкурсу з організації клубної роботи.

Регулярно проводяться й інші масові заходи: вечори-зустрічі, літературно-музичні композиції, презентації книг тощо. На базі бібліотеки існує виставковий зал, де постійно відбуваються покази робіт народних майстрів.

Сільський бібліотекар є найбільш близьким до читача, тому краще знає його потреби. Ми постійно цікавимося попитом та побажаннями односельців, що дає змогу поліпшувати інформаційну роботу книгозбірні. Користувачі це розуміють і підтримують нас, усвідомлюючи, що бібліотека – єдиний культурно-освітній інформаційний центр, доступний для всіх верств населення села.

Втім, усі наші починання – ніщо без розуміння та підтримки влади.

На сьогодні так склалося, що доля сільської бібліотеки та її фінансування цілком залежать від місцевих владних структур. І дуже добре, коли сільський голова розуміє та підтримує бібліотеку на шляху її розвитку. Проте доволі часто буває навпаки. Є досить багато сільських бібліотек, що залишилися наодинці зі своїми проблемами. А їх у нашій справі накопичилося чимало.

Сільським бібліотекам гостро бракує книг, які є першоосновою для повноцінної діяльності. Щороку у фонд нашої книгозбірні надходить 20–30 книжок. І це для села з населенням близько 3 тис. мешканців!

Ми постійно говоримо, що треба бібліотеки модернізувати, а бібліотекарі повинні весь час займатися пошуком додаткового фінансування своїх книгозбірень, розробляти та реалізовувати різні проекти. Але про які сучасні технології може йтися, коли бібліотеки на межі виживання? Як можна займатися пошуком коштів для реалізації інноваційних проектів, якщо навіть на закупівлю періодики кошти виділяються лише окремим сільським книгозбірням?! Більше того, зараз майже кожен бібліотекар виступає ще й у ролі «спонсора» для свого закладу. За відсутності фінансування й нерозуміння з боку влади ми змушені самі дбати про благоустрій власних робочих місць, думати про те, чим привабити користувача, як залучити його до бібліотеки.

Працювати лише на одному ентузіазмі – це, звичайно, цікаво, але дуже складно! Бібліотекарі змушені весь час доводити всім, що їхня праця є необхідною суспільству! Чомусь кожен краще за нас знає про наші обов'язки, але при цьому мало хто згадує про наші права! Мусимо констатувати, що в Україні ще слабка нормативно-правова база щодо захисту бібліотек та їхнього статусу! Для раціональної організації інформаційно-бібліотечного обслуговування велике значення має створення нормативно-правової бази на рівні місцевого самоврядування, яка би чітко регулювала (визначала) замовлення громади на бібліотечні послуги та їхнє відповідне бюджетне фінансування, інші соціально-економічні нормативи. А зараз ми здебільшого отримуємо лише залишки від бюджету села.

Іншою, не менш болючою, проблемою є стан приміщень, в яких розташовуються сільські бібліотеки. Більшість із них не опалюються й не ремонтуються, їх приєднують до інших закладів і установ (пошти, сільських рад), сусідство з якими не завжди йде на

користь книгозбірням, котрі потребують пристосованих для обслуговування користувачів приміщень. Наприклад, у нашій бібліотеці на площі 20 м² розташовані абонемент, комп'ютерний зал та дитячий відділ! Зрозуміло, що це незручно і для користувачів, і для працівників. І така ситуація характерна для багатьох бібліотек на селі!

Зараз дуже гостро відчувається кадрова проблема. Майже в кожній сільській бібліотеці Білозерської ЦБС не вистачає працівників. Десь забрали штатну одиницю, у когось – 50% ставки, дехто вимушений ще й безкоштовно працювати прибиральницею в бібліотеці! А наші колеги з Каланчацької ЦБС взагалі

всі працюють на 50% ставки! Чи може це сприяти творчій праці, розвитку ініціативності та впровадженню інноваційних технологій?

Практично в кожного бібліотекаря є маса цікавих ідей, але вони не завжди можуть бути реалізовані через вищезгадані проблеми.

Бібліотекарі – здебільшого люди безмежно віддані своїй справі й готові багато працювати задля розвитку культури в селі та в країні у цілому. Але й від держави ми також вимагаємо послідовних практичних кроків щодо забезпечення пріоритетності розвитку бібліотечної справи, розв'язання її невідкладних проблем. ■

КНИГА В УКРАЇНІ

*О. Афонін, президент
Української асоціації
видавців та книгорозповсюджувачів*

МАНІКЮР ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАННЯ

У серпні ми відзначили 20-річний ювілей Незалежності України – держави, яка здобула такий омріяний, оспіваний у піснях десятиками поколінь українців державний суверенітет.

Двадцять років – це вже достатній термін, щоб можна було оглянутися на пройдений шлях і підбити певні підсумки. Ну, хоча б у двох напрямках – чого доброго досягнуто, створено, збудовано і що з минулої спадщини втрачено за ці роки.

Сьогодні треба говорити про втрату Україною двох основних фундаментальних цінностей, без яких існувати й розвиватися не може жодна країна, – людини і книги.

За будь-якими подіями, процесами чи явищами, що відбуваються в державі, в її духовній, культурній, соціальної, політичній, науковій, виробничій та інших сферах, завжди стоїть людина. Саме вона рушійна сила всього позитивного і негативного, що відбувається на теренах країни. Тому рівень розвитку держави, її успіх чи неспіх у досягненні цивілізаційних висот розвитку залежить, вибачте за термін, від особистісних якостей «людського матеріалу», залученого до процесу державотворення. Адже ефективним будівничим може бути лише той, хто цілком свідомий своїх дій. Той, у кому виховано моральну відповідальність не тільки перед своїми близькими, а й перед тим соціальним оточенням, в якому він живе, врешті-решт, перед громадою, перед Батьківщиною. Той, кого надихають на творчу працю та життя цивілізаційні надбання національної й світової культури і кому не байдужі такі почуття, як любов до рідної землі та патріотизм.

Зрозуміло, що будь-яка праця почесна, але вона буває ефективною лише тоді, коли людина здобуде якісну освіту, пройде серйозний професійний, фаховий вишкіл, інтелектуально, науково опрацює перспективи і свого власного життєвого шляху, і розвитку держави.

Тому влада, яка ставить за мету розвиток і піднесення своєї країни, забезпечення благополуччя її народу, головних зусиль має докладати до формування всебічно розвиненої особистості громадянина держави, а відповідно й до розвитку книжкової справи. Так, саме книжкової справи, оскільки книга, що вже доведено всією історією людства, є тим головним, фундаментальним джерелом знань і вмінь, яке перетворює фізичну істоту на людину в повному розумінні цього слова.

І тут, на нашу думку, є доречним аксіоматичний вираз «Людина без книги – держава без майбутнього».

Історія свідчить про те, що лише знання, вкладені в людину через книгу, є найбільшим багатством будь-якої країни. Це той неоціненний національний капітал, що дозволяє за досить короткий проміжок часу досягти значних висот і вийти на чільні позиції у світовому рейтингу цивілізованих країн. І тому, порівнюючи стан розвитку соціальної, культурної, виробничої, наукової сфер Української держави з нинішнім моральним, культурним та інтелектуальним рівнем її громадян та зі станом продукування і споживання ними свого культурно-інтелектуального продукту, хочеться навести вислів першого Президента України Леоніда Кравчука: «Маємо те, що маємо».

Свого часу один європейський політик сказав, що нині для того, аби визначити напрями стратегічних проривів, які планує та чи інша країна, не потрібна агентурна розвідка, достатньо лише ретельного аналізу статистики друку в державі й тих жанрових ніш, в яких спостерігається різке, стрибкоподібне зростання кількості видань за назвами і накладами.

Коли ж оцінюєш «успіх» національного книговидання за минулі 20 років, мимоволі створюється враження, що жодна когорта осіб, які в цей період по черзі змінювали одна одну на владному українському олімпі, зовсім не мала на меті вести свій народ до світлого цивілізованого майбутнього української